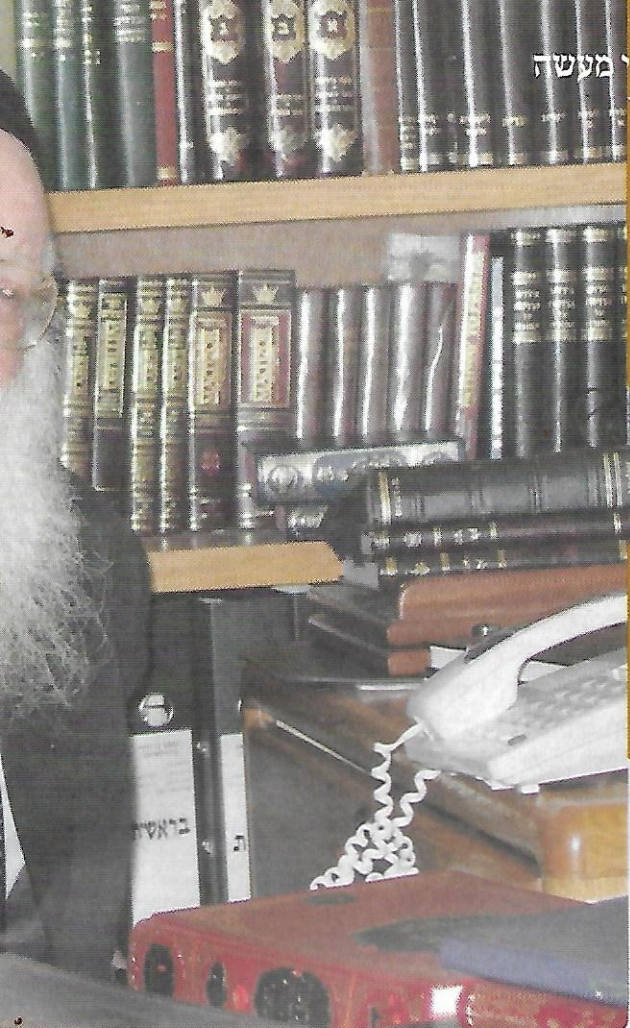

מבית אבא

הגה"צ רבי מתתיהו זצוק"ל, נולד לאביו, רבי יעקב זצ"ל, יר"ש גדול שעסק לפרנסתו, ונחשב ליהודי אמיד, אך את כספו בחר להקדיש לשם הצלת אנשים מהשואה. אמו הייתה אשת חסד שניהלה גמ"חים רבים. הוא התייתם מאביו בהיותו בחור צעיר בן 16, ובעת שתכננו את הכיתוב על המצבה סברו העסקנים שראוי לחקוק את שמו של אביו על המצבה בשפה האנגלית, משום שלא חשבו שיצא משהו מיוחד מהמשפחה מאחר שנתיתמו בגיל צעיר, והיות ושפת המקום היא אנגלית הרי שיותר מתאים לכתוב כך, עבור הילדים שיגדלו ולבניהם אחריהם, אך רבי מתתיהו, כנער צעיר, התנגד לכך והתעקש שיכתבו בעברית.

סיפר יהודי ת"ח בן גילו שאבד את הוריו בשואה, שלמד אתו יחד בישיבה, והיות שלא היה לו בית עם איירה תורנית נהג להשאיר בישיבה בגייטסהד גם בבין הזמנים. בהגיע פסח לא היה לו מקום לשהות בו, ורבי מתתיהו שהיה כאמור בן גילו הזמינו לביתו, בזמן שהוא עצמו ניהל את הסדר כנער יתום.

בעודו בחור בישיבת גייטסהד, ראה בחור עומד בסוף הזמן עם המזוודה ובוכה. כשיחה עמו הסביר הכחור שהוא בוכה על כך שהוריו מעוניינים שבזמן הבא לא יחזור שוב לישיבה אלא יצא לעבוד. רבי מתתיהו מיד חשב על פתרון: הוא סיכם עם הכחור שהוא ישלח לו כל שבוע בכתב את שיחותיו של המשגיח דאז הגה"צ רבי משה שוואב זצ"ל. ואכן כך היה, הרפים בכתב ידו של רבי מתתיהו מוחזקים אצל הג"ל עד היום הזה.

תשעה ירחי לידה

כידוע, הוא למד תשעה חודשים בכפר חסידים בצילו של מרן המשגיח הגה"צ רבי אליהו לפיאן זצוק"ל, ולתקופה זו קרא 'תשעה ירחי לידה'. באותם ימים ראש הישיבה בגייטסהד היה הגאון רבי לייב לפיאן זצוק"ל בנו של רבי אלי, ולא היה נוחא ליה הנהגה שהחל לצבור תאוצה שבחורים מעוניינים לעלות ללמוד בארץ בפוניבז' ובברסק. [אחד הביטויים החריפים שאמר אז הוא: "חושבים שכשעולים לפוניבז' בוקעים את הראש, ומרן המשגיח רבי יחזקאל שופך מוסר מצד אחד, ומרן הגאון רבי שמואל יוצק לומד'ס מצד שני!"] כשהגיע רבי מתתיהו ואמר לרבי לייב שהוא רוצה לעלות לכפר חסידים התפלל רבי לייב על הרצון הזה, אך לא עמד בדרכו. לימים סיפר רבי מתתיהו מה שאמר לרבי לייב באותו מעמד: "רואה אני בחורים שמתחננים ועוברים לכולל וממשיכים הלאה ולא משתנים, אני רוצה לנסוע לרבי אליה שבביל להשתנות!" – כך אמר בגיל צעיר מאד.

מה שהביאו לחשוך לנסוע דווקא לכפר חסידים לרבי אלי, הוא משום שרבי אלי בהיותו אלמן היה מגיע לעיתים לילדיו באנגליה -

[בנו רבי לייב, ובתו הרבנית גורביץ אשת הגרא"ל גורביץ ראש ישיבת גייטסהד]. ורבי מתתיהו שהיה צעיר מאד, הושפע מאד מתפילותיו של רבי אלי והנהגותיו. הוא היה נוהג לעמוד בסמיכות אליו להתבונן בו אך שהתפלל, והרבר השפיע עליו עמוקות עד שחשק לקבל דווקא ממנו.

לאחר שנים, בא' מביקוריו בארץ הגיע לנפוש בעיר צפת, והגאון הרב פיבלזון שליט"א ביקש ממנו למסור שיחה בכולל שם, ואף בירושלים מסר הוא שיחה. בשני המקומות באו אליו אנשים שזכרו את רבי אלי, ואמרו לו "ראס איז גיווען א ר' אלינקער שמוע'ס!" [זו שיחה ברוחו של רבי אלי]. רבי מתתיהו היה מאד שמח מהתגובה הזו.

אחת הנקודות היסודיות אצלו - שניתן לומר שהיא מגלה קצת את הסוד שמאחורי האישיות הענקית הזאת - היא מנוחת הנפש. על אף שהיה לו הרבה מאד על הראש בלי סוף, עם תלמידים, עם צרכי ציבור, שיחות וכו', עדיין כל מי שנכנס אליו הרגיש שהוא עומד מול האדם הרגוע ביותר, כאילו לא עשה מאום לפני וכאילו לא מחכה לו כלום אחרי, כך העירו רבים רבים. א' מגדולי התורה שבא לנחם התבטא, שכאשר מרוכזים בעשיית רצון ר' אזי המטרה ממוקדת, והאדם אינו נאכד בתוך רצונותיו הסותרים זו"ז, וממילא ניתן לנצל את היום בשלימות לאינסוף דברים.

בתוך המשפחה שררה תחושה שהיה לו הרבה זמן עבורנו, למרות שהיה עסוק מאד מאד. בכמה רגעים שהיה בבית חשרה אוירה כה רגועה, וחילק מילים מחממות לכל הסובבים עד שהתחושה הייתה כאילו ישבנו אתו שעות ארוכות.

להרים את רבי מתתיהו עד לשמים!

■ מתי וכיצד עלה הרעיון שיבוא לכהן בלייקווד?

המשגיח הקודם, הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטפויגל זצוק"ל, היה בנפשו להביא את רבי מתתיהו לכהן כמשגיח בלייקווד. במשך כחמש עשרה שנה הוא היה מתקשר כמעט כל שבועים לבית רבי מתתיהו לבקש שיבוא לכהן כמשגיח. סיפר יהודי חשוב מאנגלי' שנכנס פעם לרבי נתן מאיר, והוא אמר לו שאילו היה ביכולתו היה נוסע לא"י למרן הגרא"מ שך

♦ תוך ימי השבעה לפי
 המשגיח הגה"צ רבי מרדכי
 סלומון זצוק"ל, מתעד
 שבת קדש' סיפורי
 ועובדות הוד, שנשמעו
 בנו יכלח"ט הגאון רבי
 סלומון שליט"א, ראש
 'מתנת חלקו' במודיעין
 מפי המנחמים ובני המ
 שליט"א ♦ על ימי
 כיתום, המעבר לישיבת לי
 התמיכה ביתומים וא
 ההבנה בנפש התלמידים
 עדותו הנוראה של איש
 שהקריב את עצמו לחיי
 - "קצת ההצלחה שיש
 בזכות שאני עושה א
 שאיני רוצה!" ♦

לבקש ממנו שיפציר ברבי מתתיהו לבוא ולכהן פאר כמשגיח בליקווד.
 הגאון רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר בכרכפלד,
 ותלמידו הקרוב של רבי נתן זצוק"ל, סיפר שפעם הרהיב עוז ושאל את
 רבי נתן מדוע כ"כ חשוב לו שרבי מתתיהו יבוא לכהן פאר בליקווד.
 אמר לו רבי נתן בענוותנותו: משום שאני לא עושה את תפקידי! [אז
 הוסיף רבי ראובן, ושאל לשיטת המשגיח, שאינו עושה את תפקידו
 כביכול, מה מונע ממנו לעשות זאת. ענה רבי נתן האמת היא: עצלות!
 המשך ושאל רבי ראובן שליט"א, הרי כ"כ הרבה שנים המשגיח
 מעורר על עצלות ועדיין הוא סובל מהמידה הזו? השיב רבי נתן: "דע
 לך שכשמזדקנים עושים 'שטייגען' בעצלות!"]

למעשה לאחר שנים כשהמינוי כבר הכשיל וכבר קרב היום להגעת
 רבי מתתיהו לליקווד, נוצר נידון אם להכין קבלת פנים לכבודו, שכן היה
 חשש שזה יפגע בכבודו של רבי נתן. הגר"ד הכסטר שליט"א סיפר שהוא
 נכנס לרבי נתן לספר לו על כך. רבי נתן שכב במיטה ולמשמע הדברים
 זינק ממיטתו כנשוך נחש, ואמר "רוצים להפוך אותי למזויק?! וביקש
 מיד ללכת לראש הישיבה שליט"א לדבר על כך. אמר לו רבי ראובן
 שליט"א שאפשר גם בטלפון, ומיד הרים רבי נתן טלפון לראש הישיבה
 ואמר לו בתקיפות: "חובה לארגן קבלת פנים, לעשות מודעות בכל העיר,
 וצריך להרים את רבי מתתיהו עד לשמיים!!" [זו לשונו, כלי גזמא].

הוסיף עוד רבי ראובן וסיפר, שקודם שהלך רבי נתן לקבל את פני
 רבי מתתיהו בשדה התעופה, היה כשמחה עצומה והתלבש בכגרי
 שבת. הרבנית של רבי נתן - שראתה את השמחה הגדולה בו הוא
 שרוי, הציעה בבדיחות שאולי יקה כלי זמר אתו, ורבי נתן ענה, שאם
 היה יודע נגן אף היה לוקח כלי זמר אתו!

מהפכת לייקווד

רבי נתן מצידו הסכים פעם למה בחר דווקא ברבי מתתיהו, משום
 שהוא אחוז שכולם יוכלו לקבל ממנו, וכך הוכח כאמת. [אגב רבי נתן
 גם היה תלמידו של מרן הגה"צ רבי אלי'י, אך כשפגש את רבי מתתיהו
 לאחר שנים - בטרם נתמנה למשגיח בליקווד - אמר לו בענוותנותו:
 "אתה הכנת אותו הרבה יותר טוב!"]

לישיבת גייטסהעד היה מאד קשה להפדר מרבי מתתיהו
 בארה"ק אמר הגאון רבי חיים עוזר גורביץ שליט"א, מראשי
 ש"אנו בגייטסהעד בוכים כבר עשרים וחמש שנה". בענין זה
 רבי זאב ברלין שליט"א, שהיה שליח של חמיו רשכבה"ג מ
 זצוק"ל לרבני ישיבת ליקווד - שביקשו ממרן הגרא"ל
 רבי מתתיהו שישאר בגייטסהעד. וכך אמר מרן הגרא"ל:
 ממה שאתם חושבים שאתם זקוקים לו בגייטסהעד - אני
 זקוקים לו, ועדיין, אמריקה זקוקה לו יותר!"

ואכן כשבא לליקווד, תוך ימים ספורים נפתחו כמה וכמה
 קבלת קהל וכו' וכו', וכפי שהעיד גם מרן הגרמ"ה הירש של
 חלוצה. זה היה לפלא גם קעיני רבי מתתיהו עצמו, כי ליד
 רוב ימיו באנגלי', הוא לא האמין שיסתדר עם המנטליות
 היה לו קשר קרוב מאד עם רבנו הגדול מרן הגרא"מ
 ויש על כך סיפורים רבים. אך מה שפחות ידוע הוא שמרן
 שישמש כמשגיח בפוניבז', הם דנו בענין, אך לאחר שרבי
 את סיבותיו שאינו חפץ ליטול את התפקיד, הסכים עמו
 ואף הלך אתו יחד לנשיא הישיבה דאז הגאון רבי א
 זצ"ל לסכם על הויתור של המינוי. [פרט מעניין היה ב
 שמרן הגרא"מ ביקש ממנו לאחר השיחה שיצא מדלת ג

עם מרן הגר"ם פינשטיין זצוק"ל

ש"אם ידאו אותנו יוצאים יחד, מיד תתפשט שמועה בכל העיר שרבי מתתיהו מונה למשגיח בפנינו..."

לאחר שבא לליקווד, וגילו את כוחו העצום כשיחותיו המעוררות שהיו בנריות לתפארה בהתבוננות עמוקה בדברי חז"ל ודיוק לשונותיהם, שאלוהו מתי יש לו זמן להכין את כל זה בתוך סדר יומו העמוס, והוא השיב שהוא כבר מכין שלושים שנה... (כשכוונתו לשלושים שנה ששימש כמשגיח בגייטסהעד).

■ מה היה המאפיין של שיחותיו?

היה ניכר מתוך דבריו שאינו מדבר על דבר שאינו אוהו בו. עוד היה ניתן לזהות בתוך דבריו, שאין שיחה שבה אינו מציין איזה נקודה למעשה.

תמיד היה רושם ראשי פרקים ומראי מקומות קודם כל שיחה ו'ועד', ואפי' דרשות שנשא בשמחות היה מציין לעצמו בקצרה את הדברים שנאמרו. פעמים והיה יכול להזכיר כבר מצוה את מה שהזכיר כברית של החתן הכר מצוה, [שכן הברית והכר מצוה תמיד יחולו באיזור אותה פרשה בתורה]. תלמידים רבים מציינים את העובדה שתמיד היה נכנס לשיחה עם דף מקופל שבו ראשי פרקים וציין מראי מקומות על תוכן השיחה או הוועד, עד שהמליצו בדרך צחות שאינם יודעים מי למד ממי את צורת קיפול הדף לארבע - מרן הגר"ם ארלשטיין זצוק"ל מרבי מתתיהו זצוק"ל - או איפכא...

הוא דיבר בבהירות, כל מראה מקום היה כ"כ ברור איך שהוציא כל מילה וענין. מי שלא חווה ושמע לא יבין לעולם את החן שהיה נסוך בשפתותיו. השיחות היו מלאות במחשבה מראש מה לומר ואין לומר, הוא היה מחושב עד הקצה. היתה לו חכמה ופקחות מיוחדת מתי לומר כל דבר. היו לו גם חידושים גדולים בדברי חז"ל עם ידיעות נרחבות במדרשים ובאגדות, כפי שניתן להזכיר בסדרות הספרים 'מתנת חיים' ו'מתנת חלקו'.

תלמידים כבנים

■ וכמובן, שקשר הדוק ועמוק היה לו עם תלמידיו.

נוסח דומה חוזר ונשנה מפי רבים: הרושם כל ימחה! הוא עיצב ממש ביד אמן כל אחד ואחד. ניכר על פני התלמידים את עוצמת הקשר שהיה להם עם רבי מתתיהו. כל אחד מעלה את הזכרון שלו, פשוט מתרפקים על העבר.

אהבתו וחביבותו לתלמידים הייתה עצומה. גם כשהיה צריך לומר ביקורת היא נאמרה בנעימות ובחיוך. סיפר תלמיד שפעם בשעת ליל מאוחרת ישב על המדרגות בפנימי' וקרא בספר העוסק בענין תורה ודרך ארץ, ושילוב עבודה עם תורה וכו' וכו'. באותו לילה סייר רבי מתתיהו בפנימי' ונתקל בכחור הזה. הכחור מיד קם משום כבודו של המשגיח, ורבי מתתיהו הפטיר לעבור - נו, כבר החלטת...? [דהיינו שרמז לו ששם לב לספר שהוא קרא]. הכחור העיר, שמעצם המפגש עמו הוכן שכעת עליו להימצא במיטתו, אך רבי מתתיהו נשאר עם החיוך השל, והעביר את הביקורת בנעימות.

גדולה מזו פעם התבטא, שהתלמידים שהכי נקשרו עמו לימים - היו אלה שנהגו עמם בחריפות יחסית, ואף הוכרחו להעבירים מהישיבה למקום אחר. ופעם צעד ברחבה של עיר ופגש בתלמיד, והתרפקו זה על זה בעבותות של אהבה. משנפרד ממנו, אמר לזה שהלך עמו, "דע לך שאותו שלוחתי מהישיבה בזמנו".

תלמיד מהישיבה גייטסהעד המשמש כיום כמרבין תורה בא"י מספר סיפור המעיד על חכמתו והכנתו בנפש האדם: "כשהייתי בשיעור ד', בזמן שהשיעור לא היה תחת אחריותו של רבי מתתיהו, בא אלי רבי מתתיהו ושאל אם יש במקום מגוריי היכן למסור שיעורים או חבורות

בבין הזמנים. משהשכתי שכן, הציע רבי מתתיהו שאכין שטיקל תורה על ד' כוסות, וכשיהיה מוכן אכנס אליו להשמיע זאת בפניו. ואכן הכנתי ואף נכנסתי אליו, והוא העיר את הערותיו".

וסיים התלמיד: "מכל השיעור שלי אני היחיד שיצאתי מגיד שיעור, כנראה שהוא ראה אותי מתאים לענין ולכן דחק אותי לזה!" תלמיד נוסף מעיד שהיה לו חוש הומור לזאת להגיד בכל מקום מילה טובה, וסיפר שפעם ירד לאחר מעריב לחדרו שהיה בסמוך לחדר אוכל, ונוכח לראות שכל החבורים עדיין ממתנים לפיתת החרד אוכל. הפטיר לעברם באמרו:

"נלחצתי, כבר חשבתי שכולם מוכנים בתור להכנס אלי..."

המשפט שחזר על עצמו מפי מנחמים רבים - בהגדרות שונות ובכיתובים שונים - הוא, ש"רבי מתתיהו שינה לנו את החיים!" היה אחד (לפחות!) שהגדיל ואמר - אני חייב לו את חיי!

אגב, הוא שימש כבעל תפילה בימים נוראים בגייטסהעד אף קודם שנתמנה למשגיח, ושנה אחת בא להנהלת הישיבה ודרש שאם לא רוחים את האוטובוסים במוצאי יום"כ לשעה 12 כלילה - אינו עובר יותר לפני התיבה בנעילה, משום שהוא חש כשעת נעילה שהציבור "עם רגל אחת בחוץ"... ואכן כך עשו, ומאו היתה שיחה קבועה במוצאי יום"כ.

והעידו תלמידים שמי שלא ראה את רבי מתתיהו במוצאי יום"כ לא ראה שמחה מימיו.

■ שומעים רבות על צדקותו, השפעתו לרבים. אבל לבטח גם גדול היה בתורה ובעמלה...

כוחו היה גדול גם בתורה ולא רק במוסר! הן בלימודה והן בעמלה. היה לו חברותא בשעת ארוחת ערב, הלימוד היה באופן שכש אחד היה נוגס השני היה קורא, וכן להיפך. היו תקופות ארוכות שהיו לו ג' חברותות לפני התפילה מלפנות בוקר. האוירה בבית הייתה שקמו בבוקר לקול תורה. אמנם, הוא היה מקפיד לסיים עם החברותות חצי שעה קודם התפילה, לצורך הכנה לתפילה.

תלמידים וותיקים מספרים, שכשנים קדמוניות בזמנים שראשי ישיבת גייטסהעד נסעו להזרים בגולה, היה הוא מוסר שיעורים במקומם, חלקם אף שמרו עמם כתבים משיעורים אלו.

למעשה רבי מתתיהו הציע שהוא יאמר בקול, ואם הלה ירצה לצאת הוא מכין להוציא אותו. במהלך הנסיעה, בזמן שהנהג השעין את ידו על אדון החלון, לפתע הגיע יתוש זעיר ועקצו, וכתוצאה מכך נתנפחה ידו והגיע עד כדי פיקו"ג ממש, ולמעשה ברוך ד' ניצל.

כיתנו - הן בנייטסהעד והן בליקווד - היה פתוח לדווח לכל דיכפין, והתארחו בו רבים, מגדולי וצדיקי ארץ ישראל ועוד, ועד פשוטי עם עניים ודלים שרבי מתתיהו ראג להם ולצרכיהם במסירות עצומה.

אחד התלמידים העיד, שבעת שלא הרגיש טוב, טרח רבי מתתיהו בשיא הפשטות והגיע עד לחדרו להגיש לו ארוחה חמה. תלמיד ותיק אחר סיפר, שבתקופת לימודו בישיבה, היה בחור מצרפת שלא הסתדר כ"כ עם האוכל בישיבה, ורבי מתתיהו הזמינו שיאכל בביתו דבר יום ביומו!

פעם התבטא ב'ועד' בישיבה שהיום לא חסר רבנים [היינו רבנים מלמדים ומורי דרך], והיום חסר בתלמידים - ברצון לקבל.

יהודי שלקח אותו פעם ברכב, ניצל את ההזדמנות ושאל אותו איך מחנכים ילדים להתפלל בכוונה. השיב רבי מתתיהו: כשעושים קידוש בבית! ואכן בביתנו ברכת המזון אחר כל סעודה היה מעמד נפלא ממש, כשכולם ברכו יחד בנעימה ובקול.

להרגיץ לב אלמנה

היו יתומים ואלמנות רבים שהוא ראג לכל צרכיהם. מניסיונו האישי כהיותו יתום בגיל צעיר, כאב את כאבם של היתומים והאלמנות ועשה רבות למענם. הייתה משפחה שנתיתמה מאב ואם והוא קרם אליו בעבותות של אהבה, ובחנות א' מהם עלה על כסא יחד עם רעהו הגאון הגדול רבי שמואל בירנבוים זצוק"ל לפזז לשמחת חתן וכלה.

בכל שבת היה ידוע שאצלנו הסעודה מתקיימת זמן ממושך אחרי תפילת ערבית בליל ש"ק, משום שהיה עורך סיבוב אצל אלמנות רבות לאחל להן ולמשפחותיהן שבת שלום.

היה גם מקרה שטס בטיסה מיוחדת רק בשביל לעזור לבחור בענין שידוך שהיה על הפרק. היה מקרה נוסף שהוא נסע במיוחד למקום מרוחק קצת מליקווד לנפוש מעט, אך כהיותו שם התקשרה אמנו הרבנית ואמרה שיש יתומה שמתקשה לסגור שידוך, ומיד קם ונסע שוב לליקווד - נסיעה של כמה שעות - ושם ישב עם שני הצדדים עד לסגירת השידוך על הצד הטוב, ורק לאחר מכן חזר שוב למקום הנפוש.

ומאידך, גם בצרתם של ישראל לו צד. היה ניתן לנפוש אותו בוכה בכי תמרורים רק משום ששמע על איזה צרה אצל יהודי אפי' אם לא הכירו. סיפר לנו בחור מבוגר, בלי קשר או רקע למשפחה, שבשעתו ביקש אביו מרבי מתתיהו שיקבע אתו קביעות של חברותא, ורבי מתתיהו, שכבר היה בשנים מאוחרות יותר כשכיהן כבר כמשגיח בליקווד, קבע אתו שפעם בשבוע יבוא אליו ויאמר לו דבר תורה, והוא יחזיר לו דבר תורה - כך היה למשך תקופה.

ועוד לא נגענו בכחוא זה בכל פעולותיו הציבוריות, שחלקן ידועות יותר וחלקן פחות, ויש מהן שלא יודעו לעולם, והרי הן רשומות בשמו לבצח נצחים.

הערת המערכת: בשל קוצר הזמן והמקום, נגענו בשבוע זה רק ברמותו התורנית והמוסרית של המשגיח זצוק"ל. יריעה מיוחדת על אודות שלל פעליו למען כלל ישראל, קרובים ורחוקים, תופיע בס"ד לקראת השלשים לפטירתו. ת.ג.צ.ב.ה.

בבית רבנו הגדול מרן הגרא"מ שך וצוק"ל

בכלל, התמנותו למשגיח היתה בניגוד לרצונו ושאיפתו. גם לאחר מינויו נסע מספר פעמים למרן הסטייפלר לשאול אם הוא יכול לשוב לכולל, אך תמיד הכריע מרן הסטייפלר שעליו להמשיך בתפקידו. ובכל זאת, כל אימת שהיה ביכולתו - חזר לכולל, כך היה כמוצאי שבתות שקבע את מקום לימודו בכולל, וכן בבית הזמנים התפלל בכולל.

ביטוי נדיר שהעיד על עצמו - סיפר חתנו הגדול הג"ר בנימין ג'יקובס שליט"א בהספרו במסע הלוי' בליקווד, שפעם תחת השיחים התבטא רבי מתתיהו

ואמר: "קצת ההצלחה שיש לי היא בזכות שאני עושה את מה שאני רוצה!" [דהיינו שאף שלא חפץ לשמש כמשגיח היות ורצון הכורא היה שיטול את התפקיד עשה זאת בניגוד לרצונו האישי].

ועדיין יודגש, שכל מה שנכתב כאן על גדלותו בתורה ועמלו בה, הוא כטיפה מן הים, ועוד חזון למועד לספר קצות דרכיו בגדלות התורה.

צדיק וישר

א' המנחמים סיפר, שגדל בצרפת והעיד שהיו מגיעים גדולי תורה רבים לבקר שם, אבל האוירה שהורגשה בעת ביקוריו של רבי מתתיהו היתה יוצאת מן הכלל, עד כדי שהוא זכר מה בדיוק דיבר רבי מתתיהו וסיפר במהלך הביקור שם.

סיפר עוד אחד מהמנחמים, שהיה נוסע הרבה אליו לחו"ל, והיות שהיו צריכים לקבוע תור זמן רב מראש, היה מתקשר בטרם צאתו מהארץ לקבוע תור. והוסיף ותיאר: בעת שהיו יושבים אצלו היה זה מאד חריג שהרבנית תבקש להפריע. אך באותו זמן שישבתי אצלו דפקה הרבנית, ואמרה שיש כאן טלפון ואני חושבת שזה חשוב. לקח רבי מתתיהו את השפופרת, ועל הקו הייתה אשה דאוגה מאד ממצבו הרוחני של בנה שלא הולך כ"כ בדרך הישר, ומתלבטת אם להוציאו מהבית. השיב לה רבי מתתיהו: ילד צדיק לדעת שאצל אמא בבית תמיד יש לו מקום!

והנה סיפור נורא שהתרחש עמו באחד מביקוריו בארץ. הוא עמד לנסוע לקברי צדיקים בצפון, ובטרם החלו בנסיעה עמד לומר תפילת הדרך, והציע לנהג - שלא היה שומתומ"צ - שאולי יאמר גם הוא, אך הנהג טען שהיום לא זקוקים להתפלל כי לא מצוי חיות רעות וכל כיו"ב.

בעצרת תפילה, אדר תשע"ד

המה האנג

רגיל היה המשגיח הגה"צ רבי מתתיהו סלומון זצוק"ל לחזור על פנינה נאה אותה קיבל מרבו הגאון הגדול רבי אריה זאב גורביץ זצוק"ל: ידועה הקושיה בנוסח ברכת החודש, מדוע מוזכרת פעמיים בקשה ליראת שמים? הסביר זאת רבי לייב כץ: בפעם הראשונה אנו מבקשים על חיים של יראת שמים, אך הבקשה השניה היא 'אהבת תורה ויראת שמים', כלומר: בקשה על אהבה ליראת שמים; כי לא די ביראת שמים גרידא, אלא יש צורך גם באהבה כלפיה!

באמת העידו חניכיו של הגה"צ רבי מתתיהו זצוק"ל: הוא זה שהקנה את 'אהבת תורה ויראת שמים' ב'גייטסהד ישיבה'!

כך פותח ומתאר תלמידו, הגאון רבי דניאל יהושע גולדשמידט שליט"א, מחשובי רבני מודיעין עילית: "ההרגשה שלנו היתה שהמשגיח זצוק"ל נמצא כמה מדרגות מעל כולנו. ואני מדבר על סביבות שנת תשל"ט בה הגעתי לגייטסהד, כאשר לפי החשבון המשגיח היה אברך כבן ארבעים, אך כבר אז פקע שמייה בגדלותו.

אין תלמיד גייטסהד מתקופתי שלא יודע לשנן בעל פה את דברי הרמב"ם בסוף הל' שמיטה ויוכל: 'ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם...' עם זה הוא חונך אותנו, עם זה הוא תבע מאתנו, להיות קשור ללימוד לעולמי עולמים.

- ◆ יליד גייטסהד היה הגה"צ רבי מתתיהו סלומון זצוק"ל, בה גדל, בישיבתה למד, ובמשך קרוב לשלושים שנה כיהן כמשגיח בהיכלה
- ◆ שניים מחשובי תלמידיו מתקופת גייטסהד, הגאונים רבי דניאל גולדשמידט שליט"א רב קהילת אשכנז ומו"צ במודיעין עילית, ורבי חיים ביטון שליט"א מוזה"ק וחסיד האברכים בכולל פוניבז', שבים לשנות נערותם בצילו בגייטסהד, ומעידים על המהפכה שחולל המשגיח באנגליה החומרית והמנומנמת ◆ גולה כמדורת אש ◆

זכר לרבי

רבי מתתיהו (משמאל) עם המשגיח דגייטסהד הגר"צ רבי משה שוואב זצוק"ל

ההבטחה

"ויש לי על כך סיפור מופלא, עובדא כדירי: בפורים של אחת השנים שלמדתי בישיבה, המשגיח נכנס לחדר האוכל. אינני זוכר אם זה היה בצהריים או בסעודת פורים, אבל האוירה היתה שמחה מאוד. והמשגיח החל לדרוש. אינני זוכר מה היתה הדרישה, אבל בין הדברים הוא אמר כך: מי שמקבל על עצמו להיות תמיד דבוק בלימוד התורה, אני מבטיח לו פרנסה לכל החיים, ולא יחסר לו לעולם שום כלום! הוא אף הציג שהוא יחתום על כך בחתימת ידו, לכל מי שרוצה להתחייב על כך.

באותם ימים המפות על שלחנות חדר האוכל בישיבה היו עשויות מגיר. תלשתי קצת מהמפה, כתבתי את הנוסח שהיה מובן שהוא דורש שיחיה כתוב, וניגשתי אליו כדי להחתים אותו. הוא חתם, ואני שמרתי את הדף הזה הרבה מאוד שנים (עד שנאכר לי, וחבל על דאברין)."

"ויהי היום", ממשיך הגר"ד גולדשמידט, "ובתי הגדולה נכנסה לפרק 'האשה נקנית'. כדרכו של עולם, נדרשתי לתת את הוצאות החתונה כמקובל, אבל בשביל אברך כמוני זה היה הרבה מאוד כסף, ולא היה איך אפילו לחשוב לשלם את ההוצאה הזו.

ואז נזכרתי בהבטחת המשגיח זצוק"ל. התקשרתי לבית משפחת סלומון בלייקווד. כרגיל, הרבנית ענתה לטלפון (עם ה'סלומון' המפורסם שלה), ותיאמנו שיחה לבוקר למחרת בבוקר. התקשרתי, והעבירו אותי למשגיח. אחרי דרישת שלומי הטוב כנהוג, שאלתי אותו אם הוא זוכר את הסיפור הנ"ל שהיה בפורים ואת ההבטחה. הוא ענה לי שבוודאי הוא זוכר. חזרתי ושאלתי אותו האם זה כולל גם הוצאות גדולות של חתונה של בת.

מעבר לקו השתררה שתיקה... לאחר כחצי דקה בערך, הוא אמר לי: 'כן. זה כולל גם את זה!' השיחה הסתיימה, ואני הייתי מאוד רגוע (זאת כמובן לפי קוצר הכנות, שאני עדיין עונה על ההגדרה של 'יושב ולומד'...). סגרנו את השידוך בשעה טובה ומוצלחת, וניגשנו לקניית דירה כמדובר, כשהכסף איננו.

והנה, באותם ימים ממש, פנו אלי בבקשה אם אני מוכן ללמוד עם כמה ילדי ת"ת שיעוריים פרטיים. אני ממש לא עסקתי בתחום הזה, אבל לא היתה לי ברירה. התייעצתי עם מכיני דבר לגבי המחיר שאבקש עבור השיעורים, והם אמרו לי שאבקשה יותר מהמקובל. וברוך ד', קיבלתי תגמול טוב מאוד, הרבה יותר מהמקובל ומהממוצע באותם זמנים. במשך שנתיים ימים עסקתי ב'שטעלע' הזו ללמוד עם צעירי הצאן, וההכנסה הזו הספיקה כדי לשלם את החלק הארי של החובות עבור נישואי הבת".

ארחות חיים למעלה למשכיל

הרב גולדשמידט שליט"א ממשיך: "וזכרני שכאשר הגעתי בפעם

הראשונה לגייטסהד, הגעתי לאחר תפילת מנחה, ואמרו אז תהילים על בנו של הגאון רבי חיים שאול קויפמן זצ"ל. כך שמעתי את ה'משכיל לדוד' של המשגיח זצוק"ל, שאמרו לי שהוא ניגון של מרן המשגיח רבי אלי' זצוק"ל (או של ישיבת כפר חסידים ככלל), והוא ניגון קצת שונה מהמקובל בישיבות בארץ ישראל. זה נשאר לי לכל החיים.

יצא לי להיות פעם בלייקווד בשבת לצורך איזה דבר מצוה, וכשעליתי לתורה וברכתי 'הגומל', עמדתי ליד המשגיח. הוא שמע את הקול שלי, החזיק בידי בחיבה וביקש ממני להגיע אליו לאחר התפילה, ואז הוא הזמין אותי לסעודת שבת. באותו ליל שבת, המשגיח זצוק"ל מסר שיחה על עניני ספירת העומר, וכשישבתי אצלו בסעודה, שיכחתי את השיחה שהיתה יפה ומלאה חידושים, ואמרתי לו שזו שיחה חרשה שלא שמעתי מעולם.

בתגובה, המשגיח שאל אותי באלו שנים למדתי בגייטסהד. עניתי לו באלו שנים, ואז הוא הסתכל על רשימה שלו - שבה רשם לעצמו על כל שיחה מתי היא נאמרה, וראה, למרבה מובטחי, שכתוב שם שאת השיחה הזו הוא אמר פעמיים בשנים שהייתי בגייטסהד..."

"ומי אינו זוכר בערגה", מוסיף ומתאר הגר"ד שליט"א, "את ה'ארחות חיים' להרא"ש של המשגיח זצוק"ל. איך הוא היה מקריא כל קטע וקטע. רבים מהתלמידים זוכרים אותו מקריא בהטעמה 'התר-ח-ק מן הגא-ו-ה בת-כ-לית הרי-ח-ו-ק'!!

ידוע גם, שרכנו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל רצה את רבי מתתיהו למשגיח בישיבת בפוניבז', אך זה לא יצא אל הפועל, והמשגיח נסע ללייקווד. כעת ב'שבעה' שמעתי מבנו של המשגיח, הג"ד מאיר סלומון שליט"א, שבזמן מסוים הגר"א כהנמן הגיע לבקר את המשגיח, ואז סוכם באופן סופי שהוא לא יטול את המשרה בפוניבז'. למשגיח היו את טעמיו ונימוקיו עמו מדוע הוא לא רצה לקבל את המשרה הזו."

שייף עייל, שייף נפיק

על פרסומו של המשגיח כבר בגיל צעיר יחסית, מוסיף הגר"ד גולדשמידט ומספר: "סיפר לי רבי דוד ורשנר, שהגאון הגדול רבי משה סולובייצק זצוק"ל היה נוהג ללוות את רבי מתתיהו מביתו עד לבית אחותו של רבי מתתיהו, מרחק חליכה גדול מאוד, ורבי מתתיהו ממש סבל מזה. עד שאחותו של רבי מתתיהו יעצה לו שיזמין לעצמו מונית מביתו של רבי משה, וכך הוא לא יצטרך ללוותו. אותו יחס מכבד נראה גם בפעם אחרת, כאשר נערכה בציריך שמחה משפחתית אצל משפ' ורשנר. היה שולחן במוזה עבור רבני העיר, ורבי משה סולובייצק לא הסכים לשבת שם אם רבי מתתיהו לא ישב גם הוא במזרח!"

אני נזכר בהספר על רבי משה סולובייצק ב'לדרמן'. המשגיח

ממזדבר מתנה

איה סופר וחכם בספר התורה - איה אותו נאון בתורה וביראה, שכל שיחותיו הקוסמיות היו חטיבה אחת של שיעור תורני בכל מקצועות התורה.

איה שוקל הדברים ברע וכתבונה - כל דבריו ומעשיו היו בשיקול הדעת, ונתקיימו בו דברי המשנה במסכת אבות (פרק ו) "רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה... ונחנין ממנו עצה ותושיה". כמה נהנו ממנו עצה ותושיה! ובפרט מאז החל לכהן כמשגיח בשיבת בית מדרש גבוה בליקווד; מידי בוקר לאחר התפלה בשיבה היו ניגשים אליו ונהנים ממנו עצה ותושיה. מחמת דיכוי הבאים לשאול, לפעמים היה צריך להמתין מספר ימים עד שזכו להכנס פנימה אל המשגיח ולקבל ממנו עצה והדרכה.

איה סופר גם כן את המגדלים, כותב על ספר הדברים הגדולים והרשומים כעזרא ושאר גדולי ישראל - איה הסופר הגדול בעל מחבר ספרי "מתנת חיים", שכל מה שהוציא לאור בחייו חיותו הרי הוא טחפה מן הים מהכתבים המונחים באוצרותיו על כל חלקי התורה! אציין עובדה שהיתה לי עם המשגיח: זכיתי פעם להתלוות אליו בעת נסיעתו מליקווד לטורונטו למגבית לטובת הישיבה. לאחר הנסיעה שאלתי אותו אם הוא הולך לנוח מטורח הדרך. המשגיח השיב לי כך: "בזה העולם לא באים לנוח. בזה העולם באים לעבוד. והקב"ה נותן כח למי שמתעייף". ואז הוא אמר לי ווארט בשם מרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל: בברכות השחר אנו אומרים 'הנותן ליעף כח', ונשאלת השאלה: מדוע הלשון הוא 'הנותן ליעף', לכאורה צריך להיות הנותן 'כח' ליעף? אלא התשובה היא, שמי שמתעייף - הוא עובד ד' כראוי בלי חשבונות ובלי כוחות, ולארם הזה הקב"ה יתן כח!

והלכת בדרכיו

הנהגתו של המשגיח זצוק"ל, היתה על פי מדת "והלכת בדרכיו" שהיתה כבר לרגליו בכל ארחותיו, וכפי שמבואר בספר הק' תומר דבורה לרמ"ק זצוק"ל. למשגיח היתה חיבה מיוחדת לספר הזה, וה'ועדים' הראשונים שמסר בגייטסהד היו על הספר הזה. כשזכיתי לשבת אתו בגייטסהד, הוא ביקש ממני לכתוב את הספר 'מתנת חיים' על מ"ח קנינים, מתוך כתביו ומתוך ההקלטות של ועדים על הספר.

באותה הזדמנות הוא סיפר על השאיפה הגדולה שיש לו להוציא לאור ספר על התומר דבורה. הוא חשב להוציא לאור רק על הפרק הראשון של התומר דבורה, שבו הוא מבאר את י"ג מדרותיו של הקב"ה וכיצד עלינו לקיים בזה "והלכת בדרכיו". ברצוני היה לקרוא את הספר בשם "דרכים", דהיינו: דרכי ד', אבל את הספר הזה הוא רצה לערוך בעצמו.

הוא סיפר לי אז, שהראה את כתביו לרבנו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל, ומרוב חביבותו של מרן זצוק"ל לספר ולאישיותו, הוא כתב לו מכתב הערכה אחד בכתב ידו, ומכתב שני בדפוס. ומרן זצוק"ל כתב לו שם בזה הלשון: "וספרו זה הוא כאויר לנשימת הצורך"...

במשך השנים, המשגיח מסר קונטרס מהערותיו על 'תומר דבורה' לרבה"ג רבי אהרן דוד גולדברג שליט"א שבשעתו הוציא את הדברים לאור. אבל המשגיח רצה לעבור על הדברים ולערוך אותם בעצמו. במשך השנים כשזכינו ללמוד בצוותא, שאלתי אותו האם ברצוני שנעבור בצוותא על הספר, והוא השיב שמרוב חביבותו לדברים, ברצוני לערוך אותם בעצמו. כשחלחל, הערתי לו שכראי שיערוך את הספר "ואם לא עכשיו אימת".

הגר"מ (משמאל) עם הגאונים הגדולים ר"ל נורביץ ור"ב ראקוב זצוק"ל

אני נזכר בהספר על רבי משה סולובייצק ב'לדרמן'. המשגיח הגיע אז לארץ והספיד. זה היה הספר מרכזי שבו דיברו המשגיח, ורשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל - ידידו הגדול של רבי משה. בהספרו, אמר המשגיח כך: בנמוך בסנהדרין (פח ע"ב) אמרו 'שלחו מתם איזהו בן העולם הבא, ענוותן ושפל ברה', שייף עייל שייף ונפיק, וגרים באודייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לגפשיה. ופרש"י: שייף - שוחה נכנס ושוחה יוצא.

שאל המשגיח: מה מוסיף ענין 'שייף עייל' על 'ענוותן ושפל ברה'? ואמר בשם מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל, שהכוונה ב'שייף עייל' היא לאדם שנכנס לחדר שיושבים בו אנשים, וחושב לעצמו 'ח'י להפריע להם, ולמה שירגישו בי'. וזה חלק מכבוד הבריות - לחשוב ולגלות רגישות לכך שכשארם שרדי באמצע מחשבותיו וענייניו ואני נכנס לחדר והוא מסתכל עלי, הרי אני מפריע לו באמצע מחלך מחשבותיו. ומי אני ומה אני שהוא חייב להרגיש אותי. וזו מדרגה נוספת בעונה מלבד עצם הדבר שהנו 'ענוותן ושפל ברה'. המשגיח העיר אז שיש אנשים שמאחרים באופן קבוע לדרשות ושיעורים, וזה היפך מההנהגה האמורה, וזה מעכב מליכות בתורה. אני נזכר גם שהמשגיח התלונן הרבה פעמים, שתמיד מספרים לו כשיש צרות, אך לא מודיעים לו על הישועות.

והוא נזכר באמרות נוספות מתורתו של רבו זצוק"ל: "באחת משיחותיו ביאר המשגיח את הפסוק 'ידעת היום והשבות אל לבבך' - שידעיה לבד אינה משפיעה כלום על הלב. הגויים חיים באופן כזה שהלב רחוק מהשכל, וידוע שהיה פילוסוף אנגלי אחד שחיי חי תאורה והפקד, וכששאלו אותו על כך, הוא ענה מה שענה. ומרן הסבא מקלם רבי שמחה זיסל זצוק"ל היה אומר, שהראש הלב הם כמו שני אנשים, שהאחד אינו מחייב את השני. ולכן צריך למצוא את השפה שהאחד ינהיל את הידיעה לשני. זו הסיבה שהנהיגו בדרך המוסר ללמוד עם ניגון, משום שהניגון הוא שפה שמחיה את הלב, וזה דבר שמביא ידיעה ללב.

והוסיף המשגיח ואמר, שגם תפילה היא אחת הדרכים שמביאות את הדברים מראש ללב. והנוסחאות והניגונים שיש לנו במסורת, נועדו להביא רוח למילים כך שלא יישארו כראש, אלא יכנסו ללב. וזה מה שאומרים בתפילה 'כמו שידענו' - אנו יודעים, אלא שעד עתה לא מצאנו את הדרך ללב."

ציון בית חיינו

יושב היה רבי מתתיהו באנגליה ובארה"ב, ועניני פקודות לציון עיר קרשנו. בענין זה מספר בן שיחנו:

"באחת משיחותיו המשגיח התיחס לקדושת הכותל המערבי וציטט דברים מהספר 'אמונה והשגחה' וז"ל: 'וכן מקום מקדשינו כשנתבונן בו נכיר ענין נצחיותו. שאף שזה זמן כביר ורב אשר הוא שומם בעוה"ר, מ"מ נשארו ממנו שארית שהוא כותל מערבי, אף כששלטו כמה ידים ורצו לעקרו ולא עלתה בידם, וזהו סימן מובהק שלא זה

♦ **"איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים: שהיו ישראל בגלות מקוננים על חכמי ישראל גדולי הדור שספו תמו חכמיהם, ועליהם היו אומרים 'איה סופר' וחכם בספר התורה, 'איה שוקל' הדברים בדעת ותבונה, 'איה סופר גם כן את המגדלים', רצה לומר: כותב על ספר הדברים הגדולים והרשומים, כעזרא ושאר גדולי ישראל" (פירוש אברבנאל) ♦ הגאון רבי יעקב חיים דינקל שליט"א, שזכה לקרבה יתירה אצל המשגיח רליקווד צוק"ל, וערך יחד עמו את ספרו 'מתנת חיים' על קניני התורה, מקונן אחר מיטתו על המאור הגדול שכבה** ♦

הגר"י דינקל שליט"א עם הגר"ם צוק"ל, בעת הכנת הכתבים לדפוס

של הכורא ית' כמה הוא סובל ומרחם ומתקן כל מעוות אשר עשינו, אף קודם לקנייני מדה זו נכוש ונכלם מלחטוא עוד, עכ"ל.

פרק מיוחד אפשר להקדיש למדת 'הכרת הטוב' של המשגיח. גם את ה'הכרת הטוב' הוא למד מהספר תומר דבורה, כי מדת הכרת הטוב יש לה שייכות גדולה למצוות 'והלכת בדרכיו', כאשר יש בה משום מדת 'כי חפץ חסד הוא'. כי על ידי מדה זו של 'חפץ חסד' אדם מכיר כל טובה של חבריו בהכרה שלמה עד כמה טוב ומטיב הוא באמת, וכמה מעלתו גדולה משום כך. עד כדי כך יש קשר בין הדברים, שניתן לומר כי שמדת הכרת הטוב נרשמת בנפש האדם רק בשיעור בו הוא מתרבה במדה זו של הש"י 'כי חפץ חסד הוא'. והנה חידוש נפלא במעלת נפשו של המכיר בטובתו של חבריו, שכזה הוא גם מקיים את המצוה להרבך במדותיו יתברך.

בכל פעם שהייתי חוזר מלייקווד לארץ ישראל לאחר שזכינו לשבת בצוותא על הספרים, הוא היה מעניק ספר לבני ביתי עם הקדשה מיוחדת. אחת ההקדשות היתה בזה הלשון: "בס"ד, ברכה שלוחה מרחוק והודאה מעומק הלב ע"י התאמצות להרשות לנו לעבוד ביחד למען ד' ותורתו. יתן ד' וימלא כל משאלותיכם לטובה ורוב נחת מצאצאיכם הברוכים. מתתיהו חיים סלומון".

הנה כי כן, נאים הדברים כשהם יוצאים מפי עושיהם!"

הוא נעתר לבקשה, ואכן התחלנו כעריכת הספר הק' תומר דבורה. הוא עבד על זה במסירות נפש עצומה מתוך חוליה, והקדיש לזה זמנים רבים, בכל עת שהיה לו פנאי. לאחר שהפצתי בו לערוך ביאור על כל ה'תומר דבורה' הוא נעתר לבקשתי, ועבר על כל הספר מרישא ועד גמריא. ולכן בסופו של דבר הוא החליט לקרוא לספר 'תומר דבורה' ולא 'דרכים' כפי שתכנן מתחילה.

ברויתו בלייקווד, הוא מסר ועדים על 'תומר דבורה' למחנכים, ובהם עסקו כ'מדת הסבלנות'. הוא ראה שזו נקודה חשובה במיוחד למלמדי תשב"ד ולמגידי שיעורים. באותה הזדמנות בקשתי ממנו להוציא לאור את השיחות שאמר באנגלית על עניני חינוך – בלשון הקודש. המשגיח הגיב שעליו לעבוד כעצמו על הדברים ולערוך ולסמן, כי לא כל מה שאומרים אפשר להרפס בכתב, וחבל שלא זכינו שהדברים יצאו לאור.

לערנען סבלנות

מעניין לציין שבמשך שנות העבודה על הספרים, הוא היה חוזר ואומר הרבה פעמים 'אונז לערנען סבלנות' (- אנחנו לומדים מדת הסבלנות). וכמו שכתב בספרו על מדת 'ועובר על פשע', וז"ל: 'הרי זה תועלת נוספת היוצא מלימוד ספר קדוש זה, ומדומז בדבריו הקצרים סוף מדה זו של 'ועובר על פשע', והוא כי אחרי שהכרנו מדה נפלאה

ממנה שכינה. הוא הטעים שיש להתפעל מכך כי גם היום יש גילוי שכינה על ידי זה, ובכך גיברת לעין ממש השגחת ד' בזה שהכותל מערבי נשאר קיים בהשגחה גלויה וברורה.

המשגיח ציטט בענין זה את רבו מרן הגה"צ רבי אלי' לאפיאן זצוק"ל, שהוסיף על זה את מה שאמרו חז"ל במדרש רבה שנשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם; לא רק שרואים את השגחת ד' כמה שהשאיר לנו שריד, אלא שכבר מראש הכטיחנו על זה, כדי להראות את כחו וגבורתו ושהוא מושל בגויים גם בתוך חשכת הגלות, לשמור את אותו מקום אשר יאמר היום בהר ד' ידאה'.

ואמר המשגיח: 'דבר ראשון לומדים מזה אמונה בנבואת חז"ל. ובנוסף, יש בזה גילוי של השגחה פרטית של הקב"ה על הכותל המערבי עד היום הזה!'

באותה שיחה המשיך המשגיח וביאר את המושג של 'גילוי שכינה'. הוא דיבר על כך שבאמת יש בהרבה מקומות ענין של גילוי שכינה. ומה זה גילוי שכינה? כל ילד בגן כששואלים אותו איפה ד', הוא עונה 'ד' הוא בכל מקום'. אבל המשגיח הוכיח שגילוי שכינה ענינו מה שאנחנו מרגישים שיש שכינה בינינו. ובאמת, כשהיינו במחיצת המשגיח, היה אפשר להרגיש שהשכינה עמו'.

הגר"ד שליט"א מוסיף ומספר על ה'ציפית לישועה' של רבי מתתיהו: "המשגיח זצוק"ל היה מצפה כל ימיו לגאולה. כמה בכה והתחנן בתפילה כשהיה מגיע ל'יורושלים עירך'! ובכרכות הפטרה נשק בככי ב'רחם על ציון כי היא בית חיינו'.

אומר לכם הארה נפלאה שהוא היה חוזר עליה: במשנה בב"ק מוזכר 'מבעה' כאחד מאבות נזיקין. והגמרא מחפשת מה הפירוש 'מבעה', ולשיטת רב מבעה זה אדם, והמקור הוא מהפסוק "אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו'".

והנה בפסוקים בישעיה שם, מבואר שהנביא אומר שישראל קוראין מגלות אדום ושואלים מה יהיה באחריתנו מגלות אדום שדומה ללילה, עוד כמה זמן נשאר בגלות ועד מתי היא תמשך. והנביא משיב לישראל: כבר עבר ככל שדומה ליום, וגם גלות אדום שדומה ללילה, ומי מעכב שאין אנו נפטרים מן הגלות? אם תבעיון בעיו - אם תרצו שתהיו נגאלים! בקשו רחמים מלפני ושוכו מן הגלות! ומכאן לומדים שמבעה פירושו 'מתפלל', וזה רומז לאדם שמהותו לבקש ולהתפלל.

אך יש להבין, מה שייך ענין הבקשה והתפילה לד' אבות נזיקין, ומדוע דוקא בענין זה נקרא האדם כך? ואמר המשגיח בשם מרן הגה"צ

רבי ירוחם זצוק"ל, שלכאורה רמזו כאן שהמבעה יכול להיות אדם צדיק גדול שמתפלל כל הזמן, כי גם הוא יכול להיות אדם המזיק. אבל המשגיח העיר על כך, שהפסוק הרי לא מדבר על צדיק המתפלל בכלל, אלא על תפילה על הגאולה.

וביאר המשגיח שמרומז כאן על צדיק שצריך להתפלל על הגאולה ולא מתפלל, והוא המזיק הכי גדול ככלל ישראל! הנביא אומר לנו שהגאולה תלויה בנו, והאחריות תלויה עלינו, עד כדי כך שמי שלא מתפלל ולא שב בתשובה נחשב אדם המזיק!

וסיים המשגיח: "המשיח עדיין לא בא, כי לא התפללנו כראוי! הקב"ה לא שמע מאיתנו שאנחנו צריכים את המשיח, ושהצרה הכי גדולה אצלנו היא שאין לנו משיח. ויש בזה תביעה עלינו כמו על אדם המזיק!"

ויצא אל אחיו

ולתלמיד נוסף מובהק של המשגיח, ויליד גייטסהד אף הוא - הרב הגאון רבי חיים ביטון שליט"א, מוותיקי וחשובי אברכי כולל פוניב' ומחבר ספרי 'שלמי חיים' על מסכתות הש"ס.

"היה לי קשר אישי עם רבי מתתיהו" פותח הוא בכאב ניכר. "אני נולדתי בגייטסהד, וגרנו במרחק שלשה בנינים מהמשגיח. אבי, הגאון רבי שמעון זצ"ל, הדיין ממרסיי, למד שם בכולל יחד עם המשגיח. אמי הייתה רגילה לקרוא למשגיח ורעייתו הדוד מתתיהו והדודה מרים'. בנו הגדול הוא קרוב לגילי, ואני הייתי אצלו הרבה בבית. באותן שנים, המשגיח היה היחיד בגייטסהד שהיה לו טלפון, וכשהיו מקרים דחופים היו באים אליו כדי להתקשר".

"הבית היה שרוי כל הזמן בשמחת חיים" הוא נזכר בערגה. "קשה לתאר את זה. זה היה בית פשוט ביותר. בהרבה בתים אז היו שטיחים בגלל הקור באנגליה, אבל הבית של המשגיח היה בלי שטיחים, בלי לוקסוס. ראו שם צורה של בני תורה. זה היה עוד לפני שהוא החל לכהן כמשגיח. אני לא יכול לשכוח את שלות הנפש שלו ושל הרבנית - בלי שום כעס. בהמשך כשגדלתי, נכנסתי לשיבה וזכיתי לקבל ממנו. היתה לי הרגשה בשבת האחרונה, שהמשגיח נפטר דוקא בפרשה

עם רבו הגאון הגדול ר"ל גורביץ' זצוק"ל, ביציאה מהכותל מהמערבי

ככה היו אז בערך כשבעים אחוז. מי נכנס אז לכולל? הכולל בגייטסהד כולו מנה אז כעשרים אברכים.

אבל רבני הישיבה עשו ופעלו כדי להגחיל תורה. היה את ראשי הישיבה, הגיסים הגאונים רבי לייב גורביץ ורבי לייב לאפאן, והיה את רבי משה שוואב המושגית, והם דברו עם הבחורים, ועברו לשכנע את החורים שישכמו שהבחור ישאר בישיבה עוד שנה. ואז המושגית רבי מתתיהו הגיע. בשיחות שלן שהיו כאלו מלהיכות, הוא הפך אותנו מכל מה שחשבנו שיש בעולם הזה, והביא לכך שנשאף להיות בני עולם הבא! זו המהפכה שהוא עשה באנגליה - להישאר בני תורה.

הבחורים התפעלו מה'שמועסן' שלו, והחליטו לעצמם להיות כל החיים בני תורה. הוא ממש הפך את אנגליה. עד היום הזה, אלו שלמדו בתקופה ההיא בישיבה, זוכרים את רבי מתתיהו כדמות הדומיננטית.

בכל העולם אין אלול כמו שיש בגייטסהד! הגענו לשיחות והרגשנו מה זה ר"ה ויו"ט. היו הרבה שיחות, והתפילות שלו בימים נוראים בכלל היו מיוחדות. הרגישו שם באלול מנותקים מהעוה"ז. היה את התהילים אחרי השיחות, 'השיבנו ד' אליך', 'והוא רחום'. זה היה משהו מיוחד, וכך הוא הצליח לחולל את המהפכה.

כאב רחום

והוא מוסיף ומתאר בהתרגשות: "אין בחור בישיבה שלא קיבל ממנו איזה ליטוף. לא יאומן מה שהוא חולל בישיבה בשנים ההן. אני יכול לומר לכם על עצמי: אם אני זוכה לשבת, מזה ארבעים שנה ככולל פוניבו', וזכיתי בס"ד להרביץ תורה בישיבות ולחבר ספרים - זה הכל בזכות רבי מתתיהו שכנה אותי! הייתי מקשיב מרותק לשיחות שלו (מהן גם למדתי איריש) ובמשך שבע שנים לא עזבתי את הישיבה. עד שעברתי לפוניבו', לא הפסדתי אף שיחה. הוא היה גם מוסר שיעור בחומש רש"י כל יום, ומוסר שיחות פעמיים בשבוע. היו גם וועדים כליל שבת, ולאחריהם הייתי מלווה אותו.

הוא הפך לי את החיים, ולא רק לי אלא לכולם. יש מאות רבות שלמדו בגייטסהד, שהוא זה שהפך אותם להיות בני תורה. היה לו קשר אישי עם הבחורים והוא דאג לכולם. הוא הקדיש שמחת חיים. כל מי שהיה לידו הרגיש את זה. גם כשהיה מעיר לבחורים על דברים מסוימים, היה עושה זאת בצורה חכמה. הוא היה מדבר על נושא בשיחה, ומשחיל משפט שמכוון לבחור פלוני או לקבוצה פלוגית, והלה בדיוק הבין למה המשגית מתכוון".

כשאבי זצ"ל חלה בפתאומיות בשנת תשמ"ב, קודם פטירתו, המשגית קרא לי לביתו ואמר לי: 'שש שנים הייתי בישיבה. אתה יודע איך להתמודד עם מצבים קשים'. ואז אמר לי: 'אביך חולה, תיסע לצרפת'. והוסיף ואמר: 'גם אני הייתי יתום בגיל צעיר. יהיה לך כוח מיוחד'. כך הוא עודד אותי מראש. בהמשך, אחי הצעיר למד אצלו בלייקווד והוא עזר שם גם לו. אנחנו גדלנו אצלו, הוא היה כמו האבא השני שלנו. ובכלל, הוא קירב אלפי יתומים ואלמנות והיה לו קשר מיוחד עם כולם. לאחר נישואיי, הוא שהה פעם בארץ הקדש, והזמנתי אותו לאכול אצלי ארוחת בוקר. בני הקטן הפריע לנו בארוחה בשוכבות של ילד. אני חשתי מעט לא בנוח, אך הוא אמר לי שידוע לו שמרן הרב מבריסק זצוק"ל לא העיר לילדים על מעשי שוכבות, כי כך דרכם של ילדים וזה לא שייך לחינוכם".

והגר"ח ביטון שליט"א מסיים: "רואים אצל המשגית, איך קורא הדורות מראש הכין אותו להיות ממנהיגי היהדות החרדית באמריקה. אנחנו הכרנו אותו בגייטסהד. הוא לא היה בכלל בכיוון ללכת לארה"ב, זה היה אצלו 'טרייף'. אבל בשנה מסוימת נסע לשמחה בארה"ב ופגש שם את מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל, ואח"כ התגלגל שהקב"ה זיכה ושלח אותו לעשות מהפכה בארה"ב. אכנף מי שדואג לכלל ישראל - הקב"ה רואג לו!"

בה קוראים 'יגדל משה ויצא אל אחיו'. כי רבי מתתיהו יצא מגדרו להיות עבדו אחיו. וככה הוא נהיה אדם גדול, על ידי זה שהוא יצא לעזור לכלל ישראל".

הגר"ח ביטון מוסיף: "אני רוצה להסביר לכם מה הוא פעל באנגליה. קצת לפני השואה, באנגליה לא היתה תורה בכלל. שמעתי מראש הישיבה הגאון רבי אברהם גורביץ שליט"א, שכשזקננו, מרן הגה"צ רבי אלי' לאפאן הגיע לאנגליה, המצב היה מפחיד. לא החשיכו בכלל תורה, אמרו אז שכמו שמכסים דגים עם העיתון, כך כיסו את הדגים עם ניירות של חידו"ת שהביאו מליטא, ה"י. ואז נשלח משמים רבי אלי' ופתח את הישיבה, והגאון רבי משה שניידר הגיע ופתח את הישיבה המפורסמת שלו, וכמוכן הגיע גם מרן הגרא"א דסלר. והכל השתנה לאט לאט.

רבי מתת' נולד לפני המלחמה, וגדל בבית פשוט. אבל הוא היה בחור ששאף ודבק בברכותיו, והבין שחיייו הם חיי תורה. הוא למד בחברותא עם רבי חיים שאול קאופמן. רבותיו ראו בו מה שהוא מיועד להיות, ושלחו אותו לתקופה לכפר חסידים, כדי לספוג מהמשגית רבי אלי', וממנו הוא קיבל מהלך במוסר שאותו הוא הנחיל לנו.

הוא התחיל לכהן כמשגית כמדומה בשנת תשכ"ט. הוא למד עד אז בכולל בגייטסהד בחברותא עם הגאון רבי יעקב טולידאנו זצ"ל, ושניהם הרגישו אחריות על כלל ישראל. רבי יעקב הלך לצרפת להקים עולה של תורה ופתח שם את עולם התורה בפאריס, ורבי מתתיהו הגיע לישיבה כמשגית קטן, תחת הגה"צ רבי משה שוואב זצוק"ל, שהיה תלמיד של מרנן רבי אלחנן ורבי ירוחם".

המהפכה

והוא מתאר את השפעתו של רבי מתתיהו על הישיבה בגייטסהד: "עיקר הכוח שלו בישיבה - שעל ידו הוא עשה מהפכה, היה השיחות שלו. הוא היה מאד חכם, והיתה לו דרך מיוחדת איך לטפל בבחורים. אני הייתי אז הבחור הכי צעיר בישיבה. באותה תקופה לא היו בכלל ישיבות קטנות באנגליה, וחורן מבני גייטסהד הגיעו לישיבה גם ממנצ'סטר או מלונדון מגולדרס גרין וסטמפורד היל. הגיעו בחורים מבתיים שההשקפה שם היתה ללמוד כמה שנים, ואז לחזור לביונס.

נחמן עניניו וקרב

◆ שעות רבות של לימוד תורה ומוסר העביר הרב הגאון רבי ישראל יעקב ניימאן שליט"א במחיצת מורד ורבו המובהק, המשגיח דלייקווד זצוק"ל, ואף זכה להיות שותף בהוצאה לאור של חלק מכתביו ◆ בתוך ימי ה'שבעה' על המשגיח, נזכר הוא בשיחה ל'מוסף שבת קדש', על הרומויות שהעניק רבי מתתיהו זצוק"ל לתלמידיו עם בואו ללייקווד, על מסירות נפשו למען תלמידיו ולמען כלל ישראל בכלל, ועל ההספר הפרטי שנשא על רבנו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל, בחדרו של רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ועל ההבטחה אותה העניק לו מרן הגר"א קוטלר זצוק"ל בחלומו ◆ מן ההר אל העם ◆

כשהזדמן פעם למשגיח הגר"צ רבי מתתיהו סלומון זצוק"ל לתאר את אחד המשפיעים הרוחניים בארה"ב, הוא התבטא עליו כך: "האיש שירד אל העם, והרים את העם, ונשאר מורם מעם!" אותה הגדרה בדיוק - אומר לנו תלמידו של המשגיח, הרב הגאון רבי ישראל יעקב ניימאן שליט"א - מטיבה לתאר גם את המשגיח עצמו. והוא מספר: "אני זוכר את היום הראשון שהמשגיח הגיע ללייקווד ואת השיחה הראשונה שמסר. מה הוא אמר שם? שהוא הגיע ללייקווד לדאוג לכל תלמיד. לא רק לדאוג, אלא להיות חבר נאמן לכל תלמיד בישיבה! זה היה תפקידו, וזו היתה ההצלחה שלו - לדאוג לכל תלמיד. וכך היה כל השנים - כל אחד הרגיש כמו בן יחיד שלו.

הוא נתן לכל אחד אפשרות ליצור עמו קשר. הוא אמר שכל מי שרוצה לבא לדבר איתו, על מה שהוא רוצה ובאיזה נושא שהוא רוצה, יכול לבוא אליו. הוא נתן את עצמו לציבור עשירים וארבע שעות, שבעה ימים בשבוע. בהזדמנות הוא אמר לי, שכחתחלה כשהוא הגיע ללייקווד הוא חשב שרק ימסור שיחה פעם בשבוע וידבר קצת עם הבחורים, אבל כאשר הגיע לישיבה קרה בדיוק להפך... לא היה לו יום ולא לילה. לא לחינם הוא נפטר בפרשה של משה רבנו, הוא היה ממש מנהיג שמוסר נפש לכלל ודאג לכל אחד. 'נתן עיניו וליבר' - זה היה המשגיח".

מסירות נפש, כפשוטו

"כשאני אומר 'דאג לכל אחד' - מבהיר איש שיחגו - "אני מתכוון כפשוטו. כי המשגיח דאג לחזק את כולם: מהבחור הכי קטן ועד גדול הדור. כשרבנו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל נפטר, המשגיח בדיוק היה בארץ ישראל, ואמר כמה הספדים. באותם ימים רשכבה"ג מרן שך התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל היה מאושפז בבית החולים לאחר אירוע מוחי. המשגיח נכנס לבקר, ורבי חיים אמר לו שלא שמע שום הספד על מרן זצוק"ל בגלל שהוא בבית החולים, ואולי המשגיח יוכל לומר בפניו הספד. בחדר היה רק הגר"א מן שליט"א, קראו לעוד כמה אנשים, והמשגיח עמד ואמר בפניהם הספד כאילו הוא מדבר בפני אלפים, ומרן שך התורה זצוק"ל מאד הודה לו על כך.

ולא רק בלייקווד; הוא היה נוסע בכל רחבי אמריקה. לכל מקום שקראו לו לומר חיזוק, הוא היה הולך. הוא הרגיש שיש לו אחריות

עם רעהו יבלח"ט המשגיח הגר"צ רבי דן סגל שליט"א, בעירייה קלם

מוסר שיחה בישיבת לייקווד, בשנותיו האחרונות

המשגיח שמע על זה וכל השבת הוא בכה. ומהשבוש שלאחר מכן, הוא החליט לדבר בין קבלת שבת למעריב על הנושא של שבת, קבלת שבת, וזמירות שבת. ובמשך כמה שנים הוא דיבר על זה, והכל בעקבות "האסון הנורא" - מה שקרה באותה שבת שאוטובוס הגיע אחרי כניסת שבת. הוא הנחיל לנו שישבת זה לא סתם יום. ובאמת בעקבות אותן שיחות כל התפילות של שבת השתנו, וכל האווירה בישיבה בשבת וכל קדושת השבת בלייקווד - הכל השתנה.

והציל הלחוצים

"אספר לכם דבר מעניין שהוא אמר בשיחות הללו. בדרך כלל כמעט בכל בית יש אווירה לחוצה בערב שבת, כדי להספיק להתכונן לשבת. כך זה בימות החורף הקצרים, אבל גם בימות הקיץ... ורגילים לומר שצריך להתכונן מראש כדי למנוע את המתח והלחץ. המשגיח אמר על זה שלמעשה רואים, שכמה שמתכוננים מראש - נשאר עוד זמן למתח וללחץ... וכל כך למה?

הסביר המשגיח: זה חלק מחשבוננו של הקב"ה שנתן לנו מתנה טובה ושבת שמה. הקב"ה נתן לנו יחד עם השבת גם את מצוות ההכנה של ערב שבת, כי הקב"ה רצה לנסות את האדם דווקא בערב שבת בנסיגות כאלו, שכדי לעמוד בהם האדם צריך להתגבר על המידות הרעות שלו ולהוציא מהכוח אל הפועל מידות טובות, וכך יוכל לעלות למדרגות גבוהות מאד, ואז יקבל שבת קודש בדרגה גבוהה יותר.

דרך אגב, בנושא של 'לחץ', המשגיח אמר פעם בשיחה, שהרבה פעמים אנחנו שומעים דברי 'מומחים' המטיפים לא להכניס אנשים ללחץ, למרות שאותם מומחים יודעים נאמנה שכל שטח שהוא - הן בעולם העסקים, הן בספורט ובידור וכדומה - האנשים המצליחים הם אלו הלוחצים את עצמם ומתאמצים להרויח ולנצח... סוד הדבר הוא, שאותם אנשים אמנם מלחיצים את עצמם אבל בו בזמן הם מדרבנים את עצמם בעזרת תחבולות שונות, שהופכות את הלחצים לעונג ושעשוע מאין כמותו. זהו לחץ כזה שאינו מלחיץ...

המשגיח לקח מזה מוסר לעבודת ד', והוא אמר כי: רבים הם האנשים שאינם ששים לקבל על עצמם עול מלכות שמים, משום שהם לא רוצים להיות שרויים במצב בו הם עוסקים בעבודה שרביש"ע חפץ בה מתוך חוסר ברירה. אבל עלינו לדעת שלא זו הדרך להתחמק מקבלת העול. כל בר דעת יחפש וימצא את הדרכים המתאימות אליו בהתחשב עם אופיו ונטייתו ובנסיבות בהן הוא חי, וכך יוכל להגיע

לכלל ישראל, והוא לא יכול לומר לא לאף אחד. רבו, מרן הגה"צ רבי אלי' לאפיאן זצוק"ל, אמר לו שיש לו את הכוחות להנחיל מוסר לעולם לדור אחריו, וזה מה שהוא עשה.

כמעט בכל שיחה היה אומר דברים בשם רבי אלי' ולמרות שלמד אצלו במשך פחות משנה, הוא היה רבוק בו, וכל המחלף של חייו היה על פי רבי אלי'. הוא העביר חלילה והעניק לדור שלנו את מה שהוא שמע ממנו. המשגיח גם ידע בדיוק מה כל אחד צריך לשמוע, והרגיש אחריות על הציבור. כך היה בשעתו כאשר הוא אירגן את כינוס גדול נגד פגעי הטכנולוגיה; הוא היה הראשון בעולם שעשה מעמד נורא שבו, כי הרגיש אחריות על הציבור.

את אותו כינוס הוא ארגן במסירות נפש; הוא ידע שזה עלול לסכן את החיים שלו. שבועיים לפני המעמד הוא היה חולה מסוכן, ולכן הוא ביקש רשות מהרבנית אם היא מרשה לו להיכנס לעסק הזה, כי הסט"א נלחם בחייו כעת. הוא הרגיש שהשטן עומד בצד השני ומנסה להפריע לו בענין. הרבנית אמרה שהיא מסכימה, וכך הוא יצא במסירות נפש ממש להביא ארבעים אלף איש למעמד הנשגב ההוא."

בנינים של שיחות

■ 'יוד לעם ודומם את העם' - מאי קא משמע לן? כיצד?

אסביר לכם. אני הייתי עשר שנים לפני בואו ללייקווד, ועשר שנים במחיצתו בלייקווד. לפני שהוא בא, הלימוד היה בעצמה גדולה, אבל לימוד המוסר היה צריך חיזוק. לשיחות כמעט ולא נכנסו. המשגיח הישיש הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל זצוק"ל כבר היה חלש, זה היה בשנותיו האחרונות. וכשהמשגיח רבי מתתיהו הגיע, כבר בשיחה הראשונה היו יותר מאלף אנשים. אני חשבתי שזו התלהבות ראשונית ואחר כך זה יתמעט, אבל להפתעתי כל שבוע הגיעו יותר ויותר. ממש התרבו הספסלים, והיו עוד הרבה שעמדות, מחוסר מקום.

ומה היה בשיחות עצמן? הוא לקח נושא, למשל 'עין טובה', ודיבר עליו ברציפות בערך עשרה שבועות עד שבנה מזה 'בנין' - מהי 'עין טובה' ואיך זה יכול להשפיע עלינו. כך בנה נושא ועוד נושא מתחילה ועד סוף, והרים את כולנו לפסגות. הוא היה מדבר רבות על כך שהשורש של 'עין טובה' הוא ההסתפקות, ומה שחסר שמחת חיים לבני אדם, זה הכל בגלל קנאה וצרות עין. כך היה תובע מאיתנו.

הוא דומם את השבתות. היה פעם מקרה בחורף בערב שבת מושלג, שהיה אוטובוס שהגיע ללייקווד אחרי כניסת השבת בגלל השלגים.

בביתו אצל רשכבה"ג מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל.
בתמונה נראה מרן זצוק"ל מתאמץ לקום ממקומו לכבוד המשגיח זצוק"ל

ודיבר איתו הרבה זמן עד שעזר לו, ובסוף אותו אדם בעצמו הצטרף לועד. כך היתה עבודתו לדומם כל אחד ולחזקו.

במסגרת אותם 'ועדים' בבוקר, למדנו גם את הספר 'תומר דבורה'. זה היה הספר העיקרי של המשגיח. הרי הספר הזה מיוסד על 'הלכת בדרכיו'. הוא לקח את כל המידות, וחי את זה בלי שום חילוקים. במיוחד מדת הסכלנות. זו היתה אחת המעלות הגדולות שלו, שסבל כל אחד ואחד.

אגב, הוא אמר שמקובל מהגדולים, שהלימוד בקביעות בספר 'תומר דבורה' הוא סגולה להתרפאות מהמחלה הנוראה ל"ע, ובעיקר הפרק הראשון שם. המשגיח הסביר כי זה מדרכי החנינה של המלך, ומחזכויות שעל ידן נזכה לישועות. כי עיקר המחלה היא גזרת מלך, ואינה מיוסדת על חוקי הטבע, ובפרט במחלה הידועה. ואנו סומכים על טובו יתברך הנפעל ע"י מידותיו של רחמים מרובים שגילה למשה רבנו בשעתו. אלא שכדי לזכות לחנינה זו, צריכים להשתדל ללכת בדרכיו ית', שזהו המפתח לפתיחת שערי רחמים. ולכן זו עצה הגונה ללמוד ספר תומר דבורה ולהיות רגיל להכיר את ה"ג מידות וללכת בהן בכל הודמנות שבאה לידיו של האדם.

רב ותלמיד

■ באלו עוד תחומים ניכרה השפעתו?

שעות ארוכות הוא השקיע בנושאי חינוך. הוא היה מקבל אברכים,

באסיפה במעונו, לצד האדמו"ר מסקולען זצוק"ל. נראים ראשי הישיבה, יב"ח"ט הגאונים הגדולים ר"י אולשין ור"ד שוסטל שליט"א

למצב האידיאלי של 'להתענג על השם ולהנות מזיו שכניתו'.

הוא היה מספר שבכחותיו היה להם 'ועד' עם מרן הגה"צ רבי אלי' לאפיאן זצוק"ל, ובדרך כלל כל ה'קבלות' שהיו מקבלים היו בנושאי שבת. אחת מה'קבלות' שרבי אלי' דיבר עליהן, היתה שיקבלו על עצמם לא לכעוס מזמן קבלת שבת ועד הברכה. הוא גם אמר שכדאי להתחנך לכך כבר בתור בחורים, כי אחרי החתונה קשה לעמוד בנסיון הזה כשיש טרדות בבית, אבל אם נתרגל בתור בחורים, יהיה הרבה יותר קל אחר כך."

ברכת המועדים

■ מה היתה השפעת שיחותיו ברכדים נוספים?

המשגיח לימד אותנו מה זה 'אלול'. הוא הכין את כל הישיבה לימים הנוראים. השיא היה בשעה שלפני מנחה של ערב ראש השנה, כשהמשגיח היה מדבר על יום הדין ועל מה שצריך חיזוק השנה. וכך זה נמשך עד שהגיע ליו"כ וכולנו הרגשנו עומדים לפני המלך.

במוצאי יום כיפור, שעה לאחר סיום מעריב, ביתו היה מלא באנשים שבאו לשמוע שיחה מיוחדת - איך לנצל את הזמן של ימים נוראים ולהמשיכו לכל השנה. בסוף אותה שיחה - אחרי שעה שרומם את כולם - הוא היה שר עם כולם את הניגון המיוחד של 'אדון עולם' של הגה"ק רבי דניאל מו"ב שוב"ץ הי"ד מקלם. [אגב, אני זכיתי להיות איתו בקלם באותו מקום שבו רבי דניאל וכל קדושי קלם שרו את הניגון של 'אדון עולם' רגע לפני שעלו בסערה ונרצחו על קידוש ד'. זה היה מעמד מרטיט, יחד עם עוד גדולי ישראל שהיו שם. (תמונה ממעמד זה, לצד רעהו יב"ח"ט הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, רואה אור כאן, ב.ר.) הגענו לשם בחשכת ליל, והמשגיח עבר לפני התיבה במעריב בהשתפכות הנפש ובבכינות נוראות, ואחר כך מסר שם שמוע"ס נורא, ושר עם כל הציבור את ה'אדון עולם' בניגון הזה].

ואח"כ, ביו"ט של סוכות, בכל יום מימי חול המועד הוא היה מסביר על ענני הכבוד. בכל יום הוא היה מוסר 'ועד' בסוכה שלו. הוא גם הכיר לנו את עומק המושג של 'הושענא רבא'; בשנים לפני שהוא הגיע לישיבה, לא ידעו בלייקווד מה זה הושענא רבא. ידעו שיש ענין לגמור תהילים, והיה יהודי צדיק אחד בשם ר' קלמן קרון שעמד כל הלילה לומר את כל התהילים, ו'הוציא' את כל הציבור בתהילים... כשהמשגיח הגיע, הוא אמר שיחה לפני מעריב של הושענא רבא, ואליפס באו לביהמ"ד, הוא הסביר שיום הושענא רבא הוא הגמר של הימים נוראים, ולאחר אותה שיחה תפילת ערבית היתה כמו בנעילה.

באותו אופן המשגיח גם עשה שינוי בהתייחסות ליום הפורים. לפני שהוא הגיע, זה היה יום שמחה כמו בכל מקום. המשגיח ראה ולא הכין את זה. בשנה השניה לבואו, הוא עשה 'מעמד' מיוחד שעה אחרי קריאת המגילה. כולם התכנסו באולם הישיבה, והוא אמר שיחה על קדושת פורים, וגם הראש ישיבה דיבר. אח"כ היו דיקוידים של קדושת פורים, וכך כל צורת הפורים בישיבה השתנתה. הוא רומם אותנו!

בית 'ועד'

■ היו גם 'ועדים' פרטיים?

בוודאי. בתקופה הראשונה שלו בישיבה, הוא אמר בערך בין חמשה לעשרה 'ועדים' כל יום. לנו היה 'ועד' איתו חצי שעה לפני התפילה, ולמדנו את כל ספרי מוסר הישיבתיים: חובת הלבבות, מסילת ישרים, שערי תשובה וארחות צדיקים. כך יום יום בשבע בבוקר. יום אחד, כמה דקות לפני הועד, נכנס אחד מהבעלי-בתיים של לייקווד והתחיל לצעוק על המשגיח איך הוא לא דואג לדברים מסוימים שצריכים תיקון לדעתו. הועד היה מתקיים בחדר הגדול, והמשגיח ישב אז בחדר הלימוד שלו. נכנסתי לחדר ואמרתי לאותו אדם שהמשגיח צריך לומר ועד. כשהמשגיח נכנס לועד לא ראו עליו כלום.

אחרי הועד ליוויתי את המשגיח לתפילה בישיבה. בדרך הוא שאל אותי, אם אני מכיר את אותו אדם. אמרתי לו שכן. ואז הוא אמר לי 'תגיד לו שאני רוצה לדבר איתו'. הוא ראה שלאותו אדם ישנן בעיות,

במכרגר, או להחזיר לו את דמי הנסיעה? ואז הרב במכרגר פנה ואמר לו: אינך יודע מה גדולה זכותי לשלם דמי נסיעה עבור אחד המתעורר ללמוד בכולל ולהתגדל תלמיד חכם!

המשגיח אמר לנו שזו דוגמא מצוינת לאהבת רב שמורעפת על התלמיד. ודיבר אתנו עד כמה רב צריך לאהוב את תלמידיו. ואכן כולנו זכינו לראות איך הוא עצמו אהב את תלמידיו!

ההבטחה בחלום

"על החלום שמעתם?" שואל הרב ניימאן, והוא מספר את ששמע בעצמו מהמשגיח: "היתה תקופה בלייקווד, אולי שש או שבע שנים אחרי שהוא הגיע, שהמשגיח נכנס לכל בעיה ולכל פרט בכל העיר, ופעל לתקן כפי יכולתו. כדרכו של עולם היו אנשים שחשבו שכדורים מסוימים הוא לא פעל נכון, והמשגיח סבל מזה הרבה. הרבנית חשבה

מארח את רשכבה"ג מרן הגרא"ל זצוק"ל בביתו בלייקווד. ביניהם נראה תלמידו הרב ניימאן שליט"א

עם המשגיח דלייקווד, הגה"צ רבי נתן מאיר וזכטפויגל זצוק"ל

שכדאי לעלות לארץ ישראל. כמה חדשים לאחר מכן, הרבנית היתה חולה בבית החולים במצב של פיקוח נפש, והרופאים אמרו שמצבה קריטי.

המשגיח היה בבית החולים, ולאחר כמה שעות הוא נדרם. אחר כך הוא סיפר לי שראש הישיבה מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל הגיע אליו בחלום, ושאל אותו: אתה רוצה שהרבנית תזכה לרפואה? המשגיח אמר: בוודאי! אמר לו רבי אהרן: תישאר בלייקווד עד ביאת המשיח! כמה ימים אח"כ היתה לרבנית רפואה שלמה, והוא המשיך בלייקווד.

אגב, המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א הכיר את סיפור החלום, וזכנודע לו בשבוע שעבר על פטירת המשגיח זצוק"ל, הוא אמר שכעת אנחנו צריכים להתכונן יותר לקראת ביאת משיח צדקנו, שהרי רבי אהרן הבטיח למשגיח שיהיה עד ביאת משיח בלייקווד!..."

השיחה מתארכת אל מעבר לחצות הלילה, והרב ניימאן שליט"א מסיים: "לפני כמה שנים כשהמשגיח כבר היה חלש, התקשרתי אליו ביום היארצייט של רבו המובהק מרן הגה"צ רבי אלי' לאפיאן זצוק"ל בכ' אלול, ואמרתי לו שאני הולך להר הזיתים לציונו. שאלתי אותו: מה להתפלל על המשגיח? הוא אמר לי: "תבקש עלי, שהייתי מקורב אליו, שאזכה לפחד הדין אמיתי!"

נורא! הוא לא ביקש על בריאות, לא ביקש לזכות לומר עוד שיחות מוסר, לא ביקש אריכות ימים, רק ביקש פחד הדין!

ועוד לא דברנו עד כמה גדולי ישראל העריכו אותו. אני הייתי עמו אצל רשכבה"ג מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. מרן קם לכבודו כשהוא נכנס לחדר, למרות שזה היה כרוך בקושי (ראה תמונה, בר.). רבנו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל אמר על המשגיח ששיחותיו הן כאוויר לנשימה. שמעתי גם, שבאחת הפעמים שהמשגיח היה אצל רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, הוא נשקו ואמר לו שמרגיש שמנשק ספר תורה!..."

גם מחוץ ללייקווד ומכל רחבי אמריקה, שהיו באים להתייעץ איתו בעניני חינוך. הוא היה חכם מופלג והיתה לו דעת תורה בכל נושא. פעם בשיחה למחנכים, סיפר להם על עצמו. כשהיה בחור בן 14 בגייטסהד, עמד יום אחד והמתין לאוטובוס בתחנה. והנה נודמן לשם רבו הגאון רבי משה אריה במכרגר זצ"ל. הגרמ"א במכרגר שימש ברכנות בעיר מיץ לפני השואה, ולאחר המלחמה הוא הקדיש את חייו ללמד בחורים צעירים. כשהוא ראה את המשגיח הוא פנה אליו בשאלה: מה בדעתו לעשות, ובמה יתעסק לכשיגדל ויעמוד ברשות עצמו.

המשגיח ענה לו, שכרצוני לישב באהלה של תורה ב'כולל'. בשמעו זאת, נעץ בו הרב במכרגר את מבטו וארשת חיוך עלתה על פניו. כנראה שהוא לא ציפה לתשובה כזו מצד המשגיח, כי באותה תקופה הלימוד בכולל היה נחלת מעטים, וגם הכולל המפורסם בגייטסהד עדיין היה בראשית דרכו. אחרי שעלו לאוטובוס, המשגיח לא העז לשבת על ידו, והתיישב במושב מרוחק ממנו.

במהלך הנסיעה מוכר הכרטיסים התחיל לעבור בין המושבים ולגבות את תשלום הנסיעה. אז היה נהוג שלא שילמו תיכף בעת העליה לאוטובוס. כשהגיע הכרטיסן למקום מושבו של המשגיח, הוא הודיע לו שאינו צריך לשלם, כי הרב במכרגר כבר שילם עבורו. כשירדו מהאוטובוס, הוא התלבט והיה נבוך איך להגיב: האם להודות לרב

